

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la:
Administrațiunea tipografiei archidiecezane, Sibiu, strada Măcelarilor 47,
și la expedițiunea de inserțiuni Haasenstein & Vogler în Viena, Praga, Budapesta etc. etc.
Correspondențele sânt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 37.
Epistole nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Desbaterea proiectului de lege despre impunerea limbei maghiare.

(După fișarul stenografic al dietei).

Sedința din 29 Aprilie 1879.

(Urmare).

Adolf Zay (Continuare): Onorată casă! Înainte de ce trec după acest prolog, cauzat prin particularitatea împregiurărilor noastre, la analiza a însuși proiectului de lege, care se află la ordinea zilei, dați-mi voie a face unele observări la stadiul său de preparare. — Membrilor mai vechi ai onoratei case le va mai fi poate în memorie, că în anul 1868, când s'a creat al 38-lea articol al său, legea pentru școlile populare, un bărbat, a cărui pătrundere și dreptate, durere, lipsesce astăzi, Eduard Zsedényi, a pretins în forma unei moțiuni: că, dacă nici decât nu se poate aștepta cu pertractarea aceluși proiect de lege până când se va pute pertracta de-odată și acela despre egala îndreptărire și autonomia confesiunilor, cel puțin să nu se aștearnă spre sancțiune aceia lege mai curând decât aceasta. Atunci se ridică actualul ministru-president și declară cu toată hotărârea, deși nu era de acord cu propunerea lui Zsedényi: că el o ține cu totul de încorect și trebuie să o reprobeze că legea pentru școlile populare, care taie așa afund în autonomia confesiunilor, nu s'a dat mai întâiu reprezentanțelor și oficiilor aceloră spre opinare. Atunci Coloman Tisza a calificat aceasta procedere de-adeptul de „kárhoztatandonak”; și ce s'a întâmplat acum? Au doară cabinetul Tisza a ascultat pe confesiuni, când s'a plănit acest proiect de lege, care taie cu mult mai afund în autonomia lor? Nici decât. Din contră ministrul instrucției și durere și aceasta onorabilă casă a luat-o foarte în nume de rău, când unele

confesiuni au cutezat a se exprima asupra proiectului. Pardonam voit să ȳic, când s'a exprimat în contra lui; căci ce-a făcut el pentru aceia, cari s'au exprimat pentru, deși nu să scie, dar de sigur *ad audiendum verbum* nu ia citat. Când capul bisericeii transilvane conf. aug. a așterut domnului ministru de instrucție, ca supremului conducătoriu parlamentar al instrucțiunii, temerile și vederile contrare ale bisericeii sale într'un memorandum, Escelența Sa deși a primit acest memorandum, s'a ferit însă, a' l așterne conform rugării superintendentului prea înaltului tron, precum a făcut-o cu memorandumul episcopilor slovaci, cari au pledat pentru proiect.

Motivul Escelenței Sale a fost fără îndoială: *ne audiatur et altera pars!* Intr'adevăr, o procedere prea loială: a permite numai acelor glăsuri, cari vorbesc pentru intențiunile guvernului, ca să ajungă la cunoștința capului statului, ear promeriile, prin cari am pute fi combătuți, ale arunca în corfa de hârtie!

Și ce a făcut comisiunea, a dat ea rēgaz și ocaziune publicului și cu deosebire confesiunilor, pe cari în prima linie le privește, pentru a se pute exprima și pentru a da deslușiri despre împregiurările actuale? În sedința comisuni ministru instrucției a spus-o verde: el pretinde, ca proiectul să se pertracteze încă înaintea vacanțelor de Pasci, ca aceia, cari nu'l aproabă, să nu mai aibă rēgaz a'și manifesta opiniunea. (*Ministrul instrucției Trēfort: Aceasta nu este așa!*). Mē provoc la membrii comisuni, că domnul ministru a declarat în mod hotărît: că proiectul trebuie votat încă înaintea vacanțelor de Pasci, „pentru ca”, reproducēnd modul loial de exprimare a domnului ministru, „pentru ca agitațiunile în contra proiectului de lege să nu iee dimensiuni și mai mari.” Comisiunea din parte și s'a apucat de lucru într'un suflet pentru a corespunde acestei dorințe, deși re-

ferentul ei declarase, că o amânare a consultărei ar fi foarte de dorit din motive obiective. Și cum pertractă comisiunea proiectul? Regulamentul casei ȳice: Preconsultarea proiectelor de lege are să se facă în ședințele comisuni, cari pentru deputați nu sânt închise. Inse ce a făcut domnul ministru? Convingēndu-se în ședința primă a comisuni, că în comisiune nu toți membrii sânt de părerea lui, el s'a rezolvit a da ocaziune aceloră, cari aveau temeri și păreri contrare, a fi capacitați în camera *caritatis*. Astfel comisiunea a fînut în locul ședinței publice anunțate conform regulamentului casei, o conferență secretă în odaia ministru-lui și aci, ca și când lucrul ar avē cauză să se ferească de lumina zilei — proiectul fū desbătut cu aplicarea de motivări, cari s'a sfiit a se aduce înaintea publicității.

În ședința următoare a comisuni a venit cu *faits accomplis*, și așa puțin secret s'a făcut despre acest lucru, încât încercând spre exemplu domnii Csengery și Iranyi o schimbare de idei, presidentul acestei a două ședințe publice a comisuni Bela Grünwald le-a tăiat vorba cu declarația, că preste aceste s'au trecut deja în conferența secretă, aici nu se mai pertractă despre consultare, ear despre votare. — Aceasta este un cas de precedentă — în contra regulamentului casei — care la altă ocaziune și poate resbuna; la toată întēmplarea a fost caracteristic pentru *bona fides* a preconsultărei.

Și acum onorată casă, care este cuprinsul esențial, care cade în cadrul desbaterei generale, a proiectului de lege de față? După părerea mea este acela: că limba maghiară conform alineei 1 a § 4 „prin aceasta” se face obiect de invēțământ obligatoric și în toate școlile elementare. Pentru a face aceasta posibil, limba maghiară se va instrua în fie-care se-

minariu nemaghiar în atâtea oare, încât fiitoriu invēțatoriu la școlile populare o va pute tracta nu numai gramaticesce și metodicesce, ci și-o va însuși în „grai și în scris.”

Pentru a se convinge despre a-jungerea acestui grad, legea pretinde dela candidatul de invēțatoriu un esamen în prezența și cu iniriurința inspectorului de școală al statului așa încât întregul rezultat al esamenului, întregul succes scientific din toate obiectele de esaminare se face pendent dela mulțămirea sau nemulțămirea inspectorului de școle cu cunoștințele candidatului din limba maghiară. Cu privire la aceia însă, cari au absolvat seminariul în periodul dela 1872 până la 1882, se rēnduesce un esamen supletoric. — Acesta este cuprinsul esențial al proiectului de lege.

Și pentru ce nu pot primii, față cu acest cuprins, proiectul de lege din cestiune nici chiar în generalii ca basă la desbaterea specială?

Înainte de toate, fiindcă cuprinsul, intențiunea și mēsură acestui proiect ignorează și vatēmă întreaga dezvoltare istorică a statului unguresc, tot trecutul nostru și autonomia confesională isvorită din acest trecut. De când regele Stefan cel Sfințit întēmplătorul acestui stat, a dat fiului său sfatul întēlept: „*unius linguae, uniusque moris regnum fragile et imbecille est*” și decând regele Andreu II a ȳis în anul 1222: „*hospites cujus-cunque nationis secundum libertatem ab initio iis concessam teneatur*” — Ungaria și cu ea Transilvania au fost țara egalei îndreptățiri, în care nu se întreba: care limbă vorbești și la care Dumnezeu te închini? Acest spirit de toleranță care forma o trāsătură de caracter esențială a statului vechiu unguresc, a trecut pe terenul confesional, când în școlul XVI au început diferențele confesionale. De-atunci încoaci era înscris pe stindardul neamului maghiar: libertatea re-

FOIȚA.

Aventurile

doctorului Van-der-Bader.

Din franțozesce de Evariste Carrance.
(28. urmare.)

XXI.

Cartea lui Michelet și Pistolul d-lui Anatol Bergerat.

(Urmare).

— Iți vei fi uitat domnule doctor; eu am fost asară în societatea d-lui Anatol Bergerat, prietenul meu, când... se întēmplase scena neplăcută pe care o deplâng.

— Ah, îmi aduc aminte, domnule; nu era oare vorba de iodurile de methylammonium și tetramylammonium?

— Tocmai.

— Ei bine! ceea ce am susținut a sară, susțin și acum; eu singur sânt autorul acelei mari descoperiri.

— Tocmai aceasta dl Bergerat o contestă...

— Contesteze cât îi place, eu am doveșile mele în laboratoriu meu din Leyden.

— Ei, dar constat-a și universitatea din Leyden descoperirile D-Tale?

— Ba nu, ȳice profesorul trēsărind; studii grave, acum îmi aduc aminte, m'au împedecat a le supune ecsamenului colegiului profesorilor... Eu am părăsit Leyden vr'o câte-va zile în urmă...

— Foarte bine, domnule; dar în timpul când te aflai în călătorii, un invēțat francez dl Rabuteau a descoperit și el substanțele similiare veninului curare, și lumea l-a aclamat pe dēnsul ca inventor.

— Nu este cu puțință!

— Ba este!

— Dar, ȳice invēțatul intristat, eu voi sci aduce la valoare drepturile mele.

— E treaba D-Tale, respunse Robert închinându-se.

— Ș'apoi? ... ȳice Van-der-Bader.

— Dar altă cauză mai neplăcută m'a făcut să vin la D-Ta.

— Nu Te întēleg.

— D-Ta ai insultat pe prietenul meu, dl Bergerat.

— Îmi pare foarte...

Și eu am venit săți spun, continuă agentul, că prietenul meu, fiind cel ofensat, are prin urmare dreptul de-a hotărî armele.

— Eartă-me domnule, ȳice doctorul uimit; eu sânt un sērman invēțat, prea puțin datat în lucruri de ale lumii, și eu nu cuprind destul de esact întēlesul cuvintelor ce tocmai îmi adresași.

— Cred că, D-Ta, domnule, nu vei refușa acest duel.

— Cum, de un duel e vorba? strigă doctorul.

— Da domnule!

— Ei, dar eu nu m'am bătut nici odată, ȳice doctorul cu naivitate.

— Toate au un început.

Van-der-Bader se arăta indignat. — Bine domnule, eartă-mē săți spun că, eu aflu propozițiunea D-Tale absurdă.

Cum, nu se mulțămesce cine-va de-a mē jefui?

— Ai ȳis un aspru cuvēnt!

— Aspru dar potrivit. Nu se mulțămesce cine-va cu a jefui pe un sērman scrutător, ci voiesce să'l mai silească a îndrepta și o armă omoritoare în contra peptului unuia din confrății sei! Oh, asta e contrar tuturor legilor morale!

— Nu contestez, domnule, ȳice Robert, dar iți aduc aminte, că nu am venit aici să facem filosofie.

— D-Voastră n'ați fost în drept.

— Dl Anatol Bergerat a fost insultat de D-Ta, el Te va aștepta preste o oară pe câmpul dela Montredon.

— Oh! aceasta e prea mult! În acest moment, dl Ellermann intră în cameră.

Doctorul făcū un semn de bucurie.

— Mi s'a întâmplat un lucru foarte curios, prietine, îi ȳice el cu vioiciune.

— Îl cunosc, respunse tinērul student, care pērea obosit; însă acest domn, adause el adresându-se lui Robert, ar fi trebuit să se adreseze la mine, care sânt martorul D-Tale.

(Va urma)

ligiunii și autonomia confesională; pentru ele au luptat și au sângerat cei mai buni fii ai acestei țări. Cu deosebire însă Transilvania a fost renumită pentru autonomia și toleranța sa confesională. Ele sunt garantate în diploma leopoldină, în art. leg. 55 din 1790/1, pentru Ungaria chiar în pacea dela Satumare din 1711, și în timpul cel mai nou pentru confesiunile transilvanene în § 14 al art. leg. 43 din 1868.

Cuprinsul esențial al acestei autonomii a fost acela: că organizațiunea scoalei după metoda și după planul de învățământ este o afacere internă autonomă a confesiunii pentru institutele de învățământ, care ea le susține din mijloace proprii.

Acum însă, on. casă, trebuie să declar cu toată hotărârea, că proiectul de lege de față vatămă prin dispozițiunile sale aceasta autonomie confesională și mai întâiu prin aceea, că prin octoarea unui obiect nou de învățământ, care nici decât nu încapă în cadrul scoalei elementare, restoarnă întreg planul lor de învățământ. Cu deosebire însă prin aceea, că se dă inspectorului scolar cu privire la examenul și testimoniile de calificare ale candidaților de învățători o astfel de putere esorbitantă, încât întreg seminariul și întreg statul învățătorilor mai tineri este dat cu totul pe mâna lui. Privind însă aceasta dispoziție conform textului espres al § 6 numai seminariile confesionale nemaghiare, confesiunile maghiare — se înțelege — pot afirma cu sânge rece, că ele prin aceasta nu și ved periclitată autonomia lor. Dar, domnilor, dacă indeobște voiți a conserva principiul autonomiei bisericești — el a fost pentru D-Voastră în anii cincideci singurul bastion al libertății față de absolutismul apăsătoriu, și poate că și în viitoriu el ar pute deveni pentru D-Voastră cel din urmă refugiu — a confesională, ori să tractează de selvguvernamentul maghiar, ori de cel german! Și inchipuiți-vă numai omnipotența, dată prin acest proiect inspectorului de școală: se prezentează la examenul de maturitate în seminariu conferența profesorală și inspectorul de școală, candidatul răspunde din fie-care obiect după judecata conglăsuitoare a profesorului special și a colegiului profesoral și din limba maghiară prea escelent, domnul inspector de școală însă nu este mulțumit cu el și nimicesce votul profesorului special și al întregii comisii esaminătoare nu numai cu privire la limba maghiară, ci cu privire la întreg rezultatul examenului. Nu este aceasta chiar o monstruositate?! Nu însemnează aceasta ași bate joc de autoritatea didactică a corpului profesoral confesional?! D-Voastră imi spuneți, că aceasta ar fi simpla consecință a *jus supremacie inspectionis* și a ridicării la obiect obligatoric de învățământ. Bine, acum să întorcem sulita! Adevărat e, că matematica este în seminariul reformat dela Dobrițin un obiect obligatoric de învățământ și regele unguresc își exercită *jus supremacie inspectionis* al seu prin inspectorul seu scolar doar și asupra Dobriținului? Ce viscol de indignațiune și de mânie ar cutriera fie-care inimă calvinească, dacă inspectorului regesc de școală din Dobrițin i-ar plesni prin cap, a lua parte prin întrebări la examenul din matematică și față cu votul unanim aprobătoriu al colegiului profesoral ar declara *sub titulo* „drept de inspecțiune” și „obiect de învățământ obligatoric”: că candidatul nu pricepe nimic din matematică și întreg examenul seu de maturitate nu plătesce nimica?! Eu sunt de părere, că Calvinii n'ar remonstra numai cu cuvinte în contra unei astfel de vată-

mări a autonomiei lor! — O altă vatămă a sferei confesionale de drept și a intereselor se găsește într'aceea, că o parte însemnată a acelor învățători, cari sunt deja în funcțiune, dar au absolvat seminariul numai dela 1872 încoaci, a se supune unui examen supletoric din limba maghiară și dacă ei nu'l pot face — ear după aprițirea suverană a inspectorului regesc de școală — s'nt a se dimisiona din oficiu. Conform art. leg. 38 din anul 1868 însă, învățătorii sunt aplicați pe viață astfel, că un învățătoriu, care s'a demisit pe basa art. leg. 38 din an. 1868 și nu s'a obligat la un examen supletoric, dacă el nu depune sau nu poate depune un astfel de examen, trebuie prin urmare demisionat, cu toate aceste ar ave dreptul a pretinde leafa sa. Patronul confesional al scoalei astfel ar fi datoriu a plăti și mai departe leafa învățătorului demisionat, prin urmare el s'ar îndatora prin aceasta lege a face îndoit atâta, cât face astăzi de bună voie pentru scopurile statului din posunariul seu propriu! — De altcum nu este nici decât numai opiniunea mea, că în toate aceste se cuprinde o vatămăre ne mai pomenită a selvguvernamentului confesional, ci eu sunt în pozițiunea plăcută, a cita de martor clasic pe reprezentantul ministrului de culte și instrucțiune pe domnul consiliar ministerial Carol Szász, care s'a exprimat în comisiune tocmai în înțelesul reprezentat prin mine și a numit omnipotența inspectorului regesc de școală o vatămăre grea a autonomiei confesionale. — Imi dicită, domnilor: că învățătoriu, care nu voiesce sau nu poate învăța limba maghiară și-a perdit prin aceasta dreptul la oficiu și la leafă. Da de când un drept privat dobândit se poate face ilusoric prin o lege posterioară? Și aci doar nu e vorba de o vină, de voința ce ar lipsi, ci de lipsa posibilității de-a învăța. Pentru aceia, cari multe miluri nu aud giur impregiur nici un sunet maghiar și astfel trebuie să învețe cu rat numai după litera moartă a gramaticei — și de acestia sunt partea cea mai mare a celor esaminanți — le este imposibil prelângă diligența cea mai mare ași însuși gradul de cunosință a limbei, care'l pretinde proiectul comisiei. Aceasta a accentuat-o și unii membri ai comisiei scolare d. e. Antonie Csengeri — și eu cred, că pe un bărbat ca Csengeri nu'l veți învinovăți din cauza aceasta pentru intențiuni ilioiale.

Permiteți-mi aici, unde am vorbit de libertatea bisericească, a accentua și un moment de libertate de cetățean: dacă aprobarea și existența învățătorului și în mod retroactiv a învățătorilor din 1872, atârnă dela aprițirea suverană a inspectorului regesc de școală, nu zace aci un mare pericol pentru libertatea de cetățean?! Nu este aci de temut, că aprobarea la examen va fi o răsunare fără privire la cunosințe și talente?!

Cu toate aceste, on. casă, mă rog să nu mătineți de un apărător neconditionat a autonomiei confesionale, — eu sunt cu mult mai puțin, decât curatorul Reformaților. Din contră, când aș vedé, că autonomia confesională ar împedea desvoltarea culturii publice, atunci eu aș fi cel dintăiu, care aș dice: „*salus reipublicae suprema lex esto!*” și care aș pretinde, ca autonomia confesională să repășească cu un pas. Așa dară, dacă m'aș pute convinge, că proiectul de lege de față este necesar și salutar în interesul culturii publice și a desvoltării culturale în patria noastră, considerațiuni la autonomia confesională nici când nu m'ar pute reținé dela primirea lui. Însă eu sunt chiar de contrariul convins: eu prin acest proiect de lege vedé nu numai garantate și favorisate cultura populară și interesele bine pre-

cugetate ale statului, ci chiar periclitare și păgubite.

Eu țin proiectul de lege de față dar chiar și din punct de vedere pedagogic greșit și păgubitor, (*ministrul instrucțiunii Trefort*: „*Aceasta nu stă!*”). Vedé că onorabilul domn ministru al instrucțiunii are mari îndoieli despre aceasta. (*Haritate*). Binevoiască însă a ave grația de-a asculta cu indulgență la cele ce pot eu cita din mintea mea debilă de laic, și apoi mé voiu bucura foarte, dacă voiu fi combătut în mod obiectiv din partea D-sale. (*Să auđim! Să auđim!*).

On. casă! Proiectul de lege de față pretinde, că nu numai precum dispune art. leg. 38 din 1868, limba maghiară să fie obiect obligatoric de învățământ în școalele poporale superioare, în școalele cetățenesci și industriale, în gimnasii și în școale reale, ci estinde aceasta silă de învățământ și de limbă și asupra scoalei elementare. Așadară aici nu e vorba despre introducerea în deobște a instrucțiunii limbei maghiare precum se afirmă mereu din parte contrară, nu știu din superficialitate sau din ilioialitate — căci aceasta este introdusă conform art. leg. 38 din 1868 în toate institutele de învățământ pedagogicesce apte — aici e vorba de estinderea acestei dispozițiuni asupra celor mai primitive institute de învățământ, asupra scoalelor elementare.

Permiteți-mi a distinge aici între școale elementare sătesci și orășenesci. Celor dintăiu, școalelor sătesci, le stă la dispoziție conform relațiunilor economice ale țeranului un timp de învățământ pe an de 6 luni cu 15—20 oare. Aceasta este cea mai mare măsură a timpului de învățământ, ce se poate ajunge în pracsă la școalele sătesci și și corespunde §§ 11, 52 și 53 din art. leg. 38 din 1868. Acum mé rog a vé inchipui, câte trebuie învățate în decursul celor 6 luni din an și cu circa 15 oare pe săptămână, — cari încă se mai devalveaza prin aceea, că fiul de țeran uită peste vară $\frac{1}{4}$ din aceea ce a învățat peste iarnă. Aci trebuie scuse cele mai elementare trebuințe ale culturii omenesci: cetirea, scrierea, calculul, ceva din istoria naturală, ceva din istoria patriei etc.

Conform celei mai hotărâte opinii a pedagogilor de specialitate, opiniunea care a aflat expresie și în comisiunea scolară, se poate dovedi succesul dorit în acest scurt timp la obiectele de învățământ introduse până acum numai prelângă o în acordare mare a puterilor, precând, dacă s'ar mai introduce un obiect foarte greu și cu totul străin chiemărei scoalei elementare, este imposibil ați cugeta, că s'ar pute ajunge oare care succes în timpul disponibil și cu puterile instructive de până acum, și atât cu privire la obiectele de instrucțiune de până acum cât și la cel nou. Față de aceste impregiurări după convingerea mea rezultatele culturale s'ar pune prin obiectul nou de învățământ la nemaghiari în întrebare, pre când școlarii sătesci nemaghiari totuși n'ar învăța în școala populară limba maghiară. Aceasta nu este nici decât invențiunea mea și între colegii mei deputați nu stau singur cu aceasta convingere: Bela Grünwald, Ant. Csengeri, Ant. Poor și contele Aurel Deséffy au exprimat aceeași părere în comisiunea scolară. Ea nu este prin urmare, prea onorabile domnule ministru al instrucțiunii un cuvânt deșert, ci o părere bine precugetată a unor oameni de specialitate. Dacă este adevărat, că timpul și încă trebuința la școală pentru instrucțiune, nu mai poate suferi introducerea unui obiect de învățământ nou fără de-a periclita cele mai primitive elemente ale culturii omenesci, cum mai pu-

teți D-Voastră pretinde, ca să se mai introducă un obiect de învățământ nou, despre care recunoașteți de la început, că nu veți ave vre-un succes; să pretindeți, ca pentru un experiment pentru un fantom, nemaghiarii să aducă drept jertfă posibilul grad al acelei culture primitive, care face pe om om?! Cu drept cuvânt s'ar pute crede, că ar fi cu atât mai mult în interesul statului — și așa cum îl înțelegeți chiar D-Voastră —, ca și cultura primitivă se străbăta până jos în populațiune, decât ca o parte așa însemnată a ei, precum sunt nemaghiarii, se întrebunțeze cel mai mult timp de învățământ al scoalei elementare pentru ași însuși unele fărămituri amărite din o limbă, pe care țeranii simpli nici cutezanta nici ocașiunea nu o au pentru a o aplica nici în scris nici în graiu (*mişcare; să auđim, să auđim!*) — D-Voastră domnilor, imi veți reflecta dacă stă aceasta, stă conform cunostiințelor mele proprii numai pentru școalele sătesci, nu însă și pentru școalele elementare orășenesci. Mai înainte de toate, trebuie să vé rog, a nu scăpa din vedere, că școalele orășenesci sunt așa de puține față de numărul mare al școalelor sătesci, încât ar trebui să se formuleze lege, pentru cele din urmă, ca regulă, și nu pentru cele dintăiu, ca excepțiune. Să concedem, că în școalele elementare orășenesci timpul ar fi de ajuns pentru a pute primi un nou obiect de învățământ, și abstragem chiar și de la aceea, că obiectul pedagogicesc nu corespunde chiemărei și capacității scoalei elementare — ce scop plausibil are a încărcă în cetate cu această sarcină deja școala elementară?! Școala elementară în cetate nu este încă un întreg isprăvit, că nu există în cetate un om, care ar cerceta numai școala elementară și nu și școala orășenească, industrială și mediă. În toate aceste institute limba maghiară este introdusă conform art. leg. 38 din anul 1868, așa încât el are din greu ocașiunea a o învăța pentru trebuințele sale. Pentru ce dar se încărcăm cu ea deja vârsta nematură a copilului și școala elementară, care după judecata unanimă a pedagogilor nu este creată pentru scopul a învăța limbi! Voiesc și de astădată a mé provoca la capacități din aceasta casă. Deputații Ant. Csengeri și Ant. Poor au declarat cu toată hotărârea în comisiunea scolară: este foarte de temut, că acest proiect de lege va periclita rezultatele de până aci, ba chiar chiemarea scoalei elementare la nemaghiari fiind conform art. leg. 38 din 1868 chiemarea statului a îngrijii în școalele poporale pentru instrucțiunea populară și nu pentru respândirea limbei maghiare. Ant. Poor mai adause, că nu poate fi chiemarea parlamentului unguresc a periclita succesele școalelor populare din cauza unor aspirațiuni ilusorice.

Aceste sunt on. casă, reflectările mele pedagogice în contra proiectului de lege; permiteți-mi în sfârșit a desfășura cum stă proiectul față cu rațiunea de stat unguresc. — Aci sunt necesitat a întreba înainte de toate: este aceasta lege, care precum am dovedit păgubescă așa tare instrucțiunea populară a cetățenilor nemaghiari, este ea într'adevăr necesară din punctul de vedere al „statului unguresc,” ce'l accentuați d-voastră așa mult? Nici decât. Căci în starea actuală a legislativei noastre instrucțiunea limbei maghiare se începe deja în școalele poporale superioare, astfel ca cel mult în două decenii toți, cari aspirează la un grad de cultură mai înalt și intenționează a conlucra activ în oare-care reprezentanță, în oare care oficiu la viața

statului, vor sci limba maghiară. Straturile de jos ale poporațiunii, aceea cari cercetează numai scoala elementară, țăranii simpli și dilerii, dacă nu sânt Maghiari, n'au lipsă după starea actuală a legislativei a pricepe limba maghiară, fiind că oficiile administrative și tribunalele care vin în contact cu poporul simplu, sânt obligate după lege a vorbi cu poporul în limba sa maternă. Neavând dar straturile de jos ale poporațiunii lipsă de cunoștința limbei maghiare și multe regiuni nici nu o pot folosi în viața practică și în comunicațiunea zilnică, cum se poate respunde faptul a'i silii la ceva, ce pentru ei n'are nici o valoare practică, le amărește însă timpul pentru cultura cea mai primitivă, care face pe om om?! Dacă vom pretinde noi dela ei aceasta, atunci mintea sănătoasă a acestor oameni va dice: că pentru un stat, care pentru un fanțom pretinde drept jertfă comoara cea mai scumpă, singura rază a culturai omenesci — ei nu se vor pute încălzi mult. Și eu sânt de părere, că simțimentul amar, ce ar rezulta din aceasta înțelepciune nu va aduce statului unguresc fructe dulci, statului acelaia, care față cu situațiunea critică de astăzi a lumii este mai mult ca ori și când avisat la aceea, a se însănețoșa, întări și consolida înlăuntru și a suscita în fie-care din cetățenii sei conștiința, că în legile și în instituțiunile statului, în intențiunile și dispozițiunile guvernului și interesele sale și condițiunile fundamentale ale dezvoltării sale își află garanțiile sale. Căci conștiința aceasta și numai aceasta e cea mai puternică legătură a statului mai puternică și mai salutară ca ori-ce uniformare limbistică. Nu denegați în interesul D-Voastre însuși, această conștiință, această liniștire acelaia, care până acum cu fidelitate au ținut la statul acesta și ar dori și ar pute să fie pe viitor spriginul seu sigur!

Nu este nimic nou, nimic ne mai pomenit, ce eu cer dela D-Voastră; pretensiunea mea este cu totul în spiritul acelor legi fundamentale, pe care statul unguresc în deceniul trecut s'a întinerit și înalt. Aduceți-vă numai aminte de spiritul adevărat liberal și uman, ce domina în dieta din 1861! Aduceți-vă aminte de acele rezoluțiuni, cari le-a prezentat comisiunea dietei din 1868, esmisă pentru regularea cestiunii de naționalități! Mie imi vine să cred, că D-Voastră astăzi în țara împlinirii aveți o memorie slabă pentru aceea ce ați făgăduit în țara făgăduinței. Dați-mi deci voie a veni într'ajutoriu memoriei D-Voastrei! Aceasta comisiune de naționalități a subșternut dietei următoarea rezoluțiune, ce s'a primit cu unanimitate: „Fiecare neam al acestei țeri, așa dară cel maghiar, cel slav, cel român, cel nemțesc, sârbesc, rutenesc etc. poate susține cu deplină libertate pretensiunile sale naționale egal îndreptățite în marginile unității politice a țerei pe baza libertății individuale și corporative fără ori-care altă mărginire.“ Ministrul-president actual însă, Coloman Tisza, a aflat de bine a aduce încă în ședința penultimă a dietei din 1861, în 21 August, următoarea rezoluțiune, unanim primită: dieta declară, că ea ține drept de dintăiu și cele mai însemnate agende ale dietei, chemate la legislațiune, satisfacerea ori-cărora pretensiuni a fie-cărei naționalități în aceasta țară, ce nu sânt inconvenabile cu întregitatea politică și teritorială a țerei. — Și în adevărse și părea ca și când ar fi existat voința, de-a împlini onest și fără de nici o *reservatio mentalis* făgăduința aceasta de atunci prin art. leg. 44 din 1868. Rechemați spiritul aceluia art. leg.

44 în memoria D-Voastre, în conștiința D-Voastre, precugetați înșivă încă odată cu sinceritate, examinați alinea 2 a introducerii fundamentale, ba sacramentale a art. leg. 44 din 1868 după cuvânt, înțeles și voință, și veți trebui să recunoașteți, că noi cetățenii nemaghiari ai statului unguresc n'avem numai dreptul natural, ci și cel deplin legal, a desvolta neimpedecați cultura noastră națională, până când ea nu colidează cu unitatea statului și cu interesele sale de administrație cele mai înalte. Acum eu întreb însă, este ceva incompatibil cumva cu unitatea statului, dacă nemaghiarii fac pretensiunea modestă: ca prin proiectul de lege din cestiune se nu se primejduiască și impedece întregul rezultat de până acum, ba chiar întreaga chemare a scoalelor populare?!?

În spiritul concluderilor din 1861 și al legilor din 1868 de sigur nu! acesta însă este spiritul care a întemeiat din nou statul unguresc. Nu sguduți înșivă columnele pe care ați ridicat din nou acest stat înainte abia cu 3 lustre și fie-vă spre învățătură ce a scris un învățătoriu al dreptului de stat, care și în această casă are o autoritate înaltă, în tomul 3 al opulii seu renumit „Lehre vom modernen Staat“ despre rațiunea de stat ungurescă: „O politică unilaterală-națională în Ungaria rămâne neadeverată și stricăcioasă.“

Și acum permiteți-mi a reflecta în grabă la unele obiectări care mi le-ați citat D-Voastră ca motive demolitoare. Instrucțiunea limbei maghiare nu se va introduce îndată în scoalele populare, ci numai treptat — diceți D-Voastră. Concedând, cu toate aceste, toți aceia, cari au absolvat seminarul dela 1872 încoaci, sânt de obligați în înțelesul proiectului a depune în termen de 4 ani un esamen supletoric și a instrui îndată în scoalele lor limba maghiară, tot așa și aceia, cari au absolvat la 1872. Astfel limba maghiară va fi introdusă dela anul 1884 în a treia parte a tuturor scoalelor populare nemaghiare și în termen de 15 ani în toate.

Colegii maghiari au încercat a mă mângâia dicându-mi: chiar 10, ba chiar 5 ani ar fi în viața statului unguresc o mare bucată de timp; cine ar sci ce s'ar pute întâmpla încă până atunci? Această mângâiere nu o pot accepta, ba eu declar de adreptul de nepatriotic, dacă ei voiesc față cu legi întoarse a ne avisa la speranța mie foarte suspectă: preste scurt sau lung timp cu totul alți factori vor fi în țara aceasta normativi, care vor resturna astfel de legi stricăcioase și multe altele ce țin de ele.

De astfel de speranțe eu nu voiesc să știu nimica; eu pretind, ca statul să facă numai astfel de legi, cari întăresc credința în vitalitatea sa și interesul la existența sa în fie-care cetățean! Astfel de legi, un astfel de stat, — și așa doresc să fie statul unguresc, — îl vor sci atunci și scuti în contra ori și cui.

Încă o altă mângâiere asemenea celuiia am auzit: legea adevărată că ar fi stricăcioasă și apăsătoare, ea însă ar rămâne numai pe hârtie. Aceasta o țin de o teorie primejdioasă chiar distructivă, că o lege să fie un lucru față cu care ar trebui să te mângâi cu speranța: că ar fi o naștere moartă, că nu va intra nici când în viață, că vor fi mijloace și căi pentru a o elude. Eu sânt de părere, că este chemarea noastră a crea aici astfel de legi, cari nu poartă încă de la început în sine trebuința și menirea, a rămâne bălaur de hârtie — sau a fi eludată, ci numai astfel de legi, de a căror dreptate, salubritate și necesitate deplină sântem pătrunși în adâncul sufletului, acele în-

se nu este ertat a le lăsa numai scrise pe hârtie.

O astfel de mângâiere deci nu o pot primi, on. casă; totuși mă mângâie astăzi convingerea, că acest proiect de lege nu este faptă pe deplin conșcie a neamului maghiar, a cărui hârnicie și maritimie imi stă mai presus de un astfel de prepus, ci opera regimului Tisza și a gardei sale corporale de neofiti. Eu mă mângâiu cu speranța, că neamul maghiar va fi capabil, a tracta după cuviință această oardă de neofiti, condus deja de instinctul susținerii proprii într'un timp nu prea îndepărtat va fi capabil și va ave voința a se întoarce în căile politice sale tradiționale treze, moderate și liberale.

Cu aceasta speranță mă voiu nîsuî a linisci și a mângâia pe conaționalii mei nelinisciți, ba oțeliți prin acest proiect de lege; îi voiu ruga a nu uita față cu nedreptatea prezentului chemarea noastră comună cu a neamului maghiar în viitoriu, îi voiu ruga a nu lăsa să se recească pentru orbirea conducătorilor de astăzi ai statului acestuia iubirea cătră acest stat însuși.

Dați-mi voie a încheia cu dorința ca neamul maghiar, a cărui reprezentanți îi ved umblând pe căi fatale, să isbutească încă destul de timpuriu a se trezi din beția patriotismului forțat din zilele aceste, a se întoarce la concepțiunea sa înțeleaptă de mai înainte a chemării sale publice și a forma statul unguresc, la ce el este menit, la asilul toleranței și legalității.

Eu nu primesc proiectul de lege; pentru urmările sale fatale însă vă fac responsabili pe D-Voastră, cari sânteti hotărâți dela început a'l vota.

(Va urma).

Revista politică.

Sibiu, în 30 Aprilie.

Proiectul de lege pentru impunerea limbei maghiare, primit de casa de jos s'a transpus casei magnaților și s'a pus acolo pe mâne la ordinea zilei. Căpi bisericeii noastre ortodoxe, arhiepiscopul și cei doi episcopi sufragani au sosit la Budapesta pentru a lua parte la desbatere și a'și face datorința.

În 17 Maiu n. senatul imperial austriac, a cărui mandat espiră în acest an, se va încheia în mod solemn prin un cuvânt de tron. Este lucru firesc, dacă partidele lucră din resputeri pentru nouele alegeri. Șirul activității l'a deschis acei 112 deputați, cari au votat în senatul imperial în contra politiceii de ocupațiune, prin publicarea unei „programe electorale.“ În acest program se accentuează, că reprezentanța poporului nu poate influența din cauza delegațiunilor după cuviință asupra celor mai însemnate cestiuni ale statului și pune astfel în vedere o organizațiune nouă a statului respective o restringere a cercului de activitate a delegațiunilor. „Pester Lloyd“ se mângâie despre aceste dicând: „fără invoirea Ungariei nu se pot face schimbări esențiale la forma dualistică a statului.“

În politica esternă fac multă vorbă faimele despre o alianță turco-rusă. Foile oficiale se încearcă a lua ori-ce însemnătate acestor faime. Între altele o scire din Constantinopole a „Politische Correspondenz“ spune, că misiunea lui Numik-pașa la Livadia ar fi numai un act de curtoisie a Sultanului și un reflex al misiunii generalului rusesc Obrucief. „Între statorirea relațiunilor normale,“ dice numitul organ oficios, „și o alianță formală este și astăzi aceeași distanță mare, care a fost imediat după pacea dela San-Stefano, căreia i-a urmat asemenea faime.“

Principele Battenberg, noul principe al Bulgariei, va primi deputațiunea bulgărească, care are să'i comunice alegerea în Livadia. În primele zile ale lui Iunie principele va sosi în Constantinopole pentru a se presenta Sultanului și a primi investitura; de aci va merge condus de principele Donducoff la Tirnova pentru a depune jurământul. După aceea principele Battenberg va primi din mâinile principelui Donducoff guvernul Bulgariei.

Varietăți.

* (Personalialia). „Pester Lloyd“ de Duminecă scrie: Metropolitul gr. or. Miron Romanul, mai departe episcopul gr. or. al Caransebeșului Ioan Popasu și episcopul gr. or. al Aradului Ioan Mețian au sosit aici (în Budapesta) și au descălecat la hotelul „Jägerhorn.“

* (Necrolog). Dr. Nicolau Stoia, medic practic în Blaj, născut în Vestem la anul 1830, — după un morbo greu și îndelungat în noaptea din 5 spre 6 Maiu a. c. s'a mutat la cele eterne, după ce s'a împărțit cu cele sante. Osemintele lui s'au așdat în cimiteriul de la biserica parochială greco-catolică de aici în 7 l. c. la 3 oare după ameași.

Fiei țerina ușoară!

* (Mulțămită publică). P. T. Domni acționari ai institutului de credit și economii „Albina“ intruniți în adunarea generală în anul acesta au binevoit a destina suma de fl. 100 pe sama „Reuniunii de cântări în Sibiu.“ Drept aceea subscrisul comitet se simte îndatorat a exprima amintișilor p. t. domni și onorabile direcțiune a institutului „Albina“ cea mai adâncă mulțămită pentru acest marinos și considerabil dar făcut Reuniunii noastre, care tocmai acum are a se lupta cu greutatea începutului. Din ședința comitetului provisoric al Reuniunii române de cântări în Sibiu ținută în 4 Maiu 1879.

Dr. Aurel Brote m. p.,
președinte.
Demetriu Comșa m. p.,
secretariu.

* (Bilete de călătorie pe calea ferată). În Sibiu se vor eda pentru călătorii din Sibiu la scaldă din Ocna și retur bilete cu valoare pe 24 oare. Edarea începe din 15 Maiu până în 28 Septemvre n. a. c.

Din 15 Maiu n. începând până la altă ocaziune se vor eda bilete 1) La stațiunea din Brașov pentru călătorii de aici cătră Sibiu și înderept; 2) La stațiunea din M. Oșorheiu și adecă de aici cătră Sighișoara, Mediaș, Ibașfalău Brașov. și retur.

Aceste bilete au valoare pe 5 zile. La stațiunile mai mari pe linia orientală a călei ferate reg. ung. pentru scaldă din Elöpatak (stațiunea Feldioara) se vor împărți bilete de scaldă din 15 Maiu până în 15 Septemvre n. cu prețul moderat de 33 1/2 % și cu valoare de 45 zile.

* (Mersurile călei ferate). Ordinea nouă pentru mersurile trenurilor pe calea ferată orientală intră în viață din 15 Maiu n. și este puțin favorabilă pentru liniile laterale: Copșa mică-Sibiu și Cucerdea-Oșorheiu, pentru că pe aceste 2 linii laterale comunică pe di numai un tren micist (clasa I. II. III și IV) pe când pelinia principală: Oradia-Brașov comunică pe di 2 trenuri, unul pentru persoane (clasa I. II. III.) și unul micist (clasa I. II. III și IV). Trenul pentru persoane pleacă din Pesta la 6 oare 25 minute seara și ajunge în Oradia la 4 oare 21 minute dimineața, în Cluj la 9 oare 25 minute înainte de prăuș, în Cucerdea la

12 oare 8 minute, în Teuș la 1 oară 17 minute după prânz, în Copșa-mică (Kis-Kapus) la 3 oare 19 minute, în Mediaș la 3 oare 39 minute, în Ibașfalău la 4 oare 22 minute, în Sighișoara la 5 oare după amiazi, în Homorod-Cohalm la 7 oare 7 minute și în Brașov la 9 oare 40 minute seara. Din Brașov către Oradea-mare-Pesta pleacă trenul de persoane la 4 oare 10 minute dimineața și ajunge în Homorod-Cohalm la 6 oare 38 minute dimineața, în Sighișoara la 8 oare 29 minute înainte de prânz; în Ibașfalău la 9 oare 18 minute, în Mediaș la 9 oare 53 minute, în Copșa-mică la 10 oare 11 minute înainte de prânz, în Teuș la 12 oare 3 minute la amiazi; în Cucurda la 1 oară 31 minute, în Cluj la 4 oare 5 minute după amiazi, în Oradea-mare la 9 oare seara și în Pesta la 7 oare 55 minute dimineața.

Trenul micșt pleacă din Pesta la 7 oare 30 minute dimineața, ajunge în Oradea-mare la 4 oare 32 minute după amiazi, în Cluj la 11 oare 59 minute noaptea, în Cucurda la 3 oare 35 minute dimineața, în Teuș la 5 oare 37 minute dimineața, în Copșa-mică la 8 oare 39 minute înainte de prânz, în Mediaș la 9 oare 51 minute, în Ibașfalău la 10 oare 45 minute, în Sighișoara la 11 oare 54 minute înainte de prânz, în Homorod-Cohalm la 2 oare 40 minute după amiazi, în Brașov la 6 oare seara.

Din Brașov către Oradea-mare-Pesta pleacă la 10 oare 10 minute înainte de amiazi, ajunge în Homorod-Cohalm la 1 oară 50 minute; în Sighișoara la 4 oare 41 minute după amiazi; în Ibașfalău la 6 oare 7 minute seara, în Mediaș la 7 oare 6 minute, în Copșa-mică la 7 oare 31 minute; în Teuș la 10 oare 10 minute seara; în Cucurda la 12 oare 9 minute noaptea; în Cluj la 3 oare 48 minute dimineața; în Oradea-mare la 11 oare înainte de prânz și în Pesta la 8 oare 26 minute seara.

Pe linile laterale Sibiu și Murăș-Oșorhei comunică precum amintisem pe și numai trenul micșt și adecă:

Din Copșa-mică către Sibiu, după o așteptare de 3 oare pentru călătorii la Sibiu, pleacă trenul la 10 oare 40 minute înainte de prânz și ajunge în Sibiu la 12 oare 35 minute după amiazi.

Din Sibiu pleacă trenul la 6 oare 40 minute dimineața, ajunge la Copșa-mică la 8 oare 30 minute înainte de prânz, aici se împreună cu trenul de persoane, care pleacă către Cluj-Oradea-mare-Pesta la 10 oare 27 minute înainte de prânz și cu trenul, care pleacă către Mediaș-Brașov la 9 oare 16 minute înainte de prânz.

Din Cucurda pleacă trenul micșt către Murăș-Oșorhei la 2 oare după amiazi și ajunge în M. Oșorhei la 5 oare 8 min. după amiazi.

Din Murăș-Oșorhei pleacă la 8 oare 40 min. și ajunge în Cucurda la 11 oare 50 min. înainte de prânz.

Pe linia laterală Teuș-Alba-Iulia (legătura cu calea ferată primă transilvană) pleacă trenul pentru persoane din Teuș la 1 oară 37 minute după amiazi; trenul micșt la 10 oare 48 minute seara. Cel dintâiu ajunge în Alba Iulia la 2 oare 9 minute după amiazi și cel din urmă la 11 oare și 30 minute noaptea.

Din Alba-Iulia către Teuș pleacă trenul pentru persoane la 11 oare 41 minute înainte de prânz, trenul micșt la 4 oare 40 minute dimineața și ajunge în Teuș cel dintâiu

la 12 oare 13 minute după amiazi, iară cel din urmă la 5 oare 52 minute dimineața.

* (Sinodul general evanghelic) s'a întrunit Joi în 8 Mai n. în Sibiu și superintendentul a deschis sesiunile cu o desfășurare istorică despre nascerea și dezvoltarea intervalului.

* (Un imperiu cu 44 popoare). Englezul Latham numără în un op apărut de curând următoarele popoare, cari locuiesc în Rusia: Ruși, Germani, Poloni, Armeni, Turci, Turmeni, Tătari, Lithuani, Tunguzi, Iacararygieni, Corsaci, Alenți, Tuțeni, Eschimoși, Grusieni, Persieni, Caraimeni, Mongoli, Nagaizi, Chiptachi, Bașchireni, Mesezeriaci, Teptiari, Chirghizi, Iacuți, Caracalpachi, Ugrii, Români, Ruteni, Tavusteni, Ugronzi, Finieni, Laplandieni, Tiganii, Grecii, Permiachi, Zirmiani, Voliachi, Modieni, Teremezi, Voguli, Ostjaci, Samoiezi și Lotisi. Toate aceste popoare și vorbesc limba lor, sau cel puțin idiomle lor. „Timp.“

* (Episcopi sëraci). Cei mai sëraci episcopi ai creștinismului sunt fără îndoială ai Nestorianilor din Mesopotamia, căci acestia au un venit anual abia de 300 până la 350 franci. Din acestia mai trebuie să dea și ceva patriarhului, al cărui venit anual este de 1500 franci. Din cauză însă că acești episcopi se nutresc numai cu plante, totuși es la cale cu acest venit. Patriarhul, a conchemat un consiliu de preoți și mireni, ca să se sfătuiască cu ei pentru îmbunătățirea stărei clerului înalt.

* (Dorința unui copil). Diarul „Tribüne“ din Berlin spune: „Fiica, de 12 ani a unui comerciant de-acă avea onomastica în 22 Martie. Copila, îngâmfată de aceasta, dete expresie simțimentelor sale prin o scrisoare adresată împăratului Wilhelm la onomastica lui. Părinții ei, cari nu sciau nimic despre aceasta, au fost foarte uimiți, fiind citată fiica lor înaintea comisariatului de coloare. Acesta întrebă pe copilă, de-a scris singură scrisoarea către împărat și ce intenție a avut. Copila afirmă și dișe: „De bucurie, că sunt născută în o di cu împăratul nostru, pe care'l iubesc.“

Comisarul întrebă mai departe, că nuși poftește nimic, ceea ce a negat copilă. Acela continuă: „Împăratul însă doarece ca să ceri ceva, — o haină nouă, sau altceva, spune-mi ce vrei?“ — „Așa dar aș dori ca împăratul să fie un doctor, să'mi pună un ochiu de sticlă.“ Copila adecă era oarbă de un ochiu. Dorința ei însă sub astfel de împregiurări poate că va fi împlinită.“

* (Un măcel de Evrei în Caucas). Noua Gazetă de Zürich primesce din Zugdidi (în Caucas) o corespondență cu data de 4 Aprilie, în care cetim descrierea următorului fapt: „Acum vr'o câteva zile, s'a petrecut în tîrgulețul caucasian Seceri o episodă sângeroasă, care inspiră cu atât mai multă ingrigire, de oare-ce poate deveni preluđuul unui măcel în masă. Causa a fost achitarea a șapte Evrei, cari fuseră trași în judecată pe temeiul absurdei acușățiuni că ar fi omorît un copil creștin, spre ași însuși sângele seu pentru serbătorile Pascilor. Cu toate declarațiunile pe deplin motivate ale medicului că copilul murise de moarte naturală și că micile vătămări găsite pe cadavru trebuiau să fie atribuite mușcăturilor de animale (cadavru fusese găsit în pădure), totuși superstițioasa populațiune nu voi cu nici un chip să se lase de ideia, că talmudul ar prescrie Evreilor sugerea sîngelui creștinesc și astfel poporul întăritat esercită asupra celor achitați de justiție jude-

cata lui Lynch. „Cei șapte Evrei tocmai se întoarseră și se puseră la masa cu familiile lor spre a serba achitarea lor, când iacă se ivi o ceată de oameni armați, cari năvăliră cu o furie fanatică în casă și făcură un măcel teribil ad majorom Dei gloriam printre bieții oameni lipsiți de ori-ce apărare. Șase persoane remaseră moarte pe loc; celelalte rănite unele mai greu altele mai ușor.“

* (Minuni extraordinare) s'au vëdut de curând în New-Yorc. Așa ne spune „British Medical Journal“, că pre lângă gemenii din Carolina de Nord și privighitoarea (filomela) cu 2 capete s'a vëdut acolo fata de rose, carea acuma e moartă și carea în vërstă de 18 ani a avut o greutate de 516 punți, adecă după măsurile noastre de mai înainte 5 măji și 16 punți. Copërșeul ei a fost de 6½ urme în lățime. Afară de aceste s'au mai vëdut în New-York „muște“, 2 pitici, un copil de 14 ani care era numai de 22 policari înalt și numai de 9 punți greu; apoi o copilă de 15 ani, carea cu haine cu tot debia avea o greutate de 3¾ punți. Capul copilului avea mărimea unui copil nou născut, capul copilei însă era încă și mai mic. Aceasta la nascerea ei debia a fost de 9 policari de mare și de ¾ punți de grea.

Sciri ultime.

(După „S. d. T. B.“)

Viena, 12 Mai n. „Polit. Corr.“ anunță din Ragusa: Spizza fu erluată în primire cu solemnitate. Trupele au intrat nejnignite. În Cuttomare autoritățile austriace fură salutate de trimisul montenegrin, care a provocat poporul adunat a fi cu credință către noul domnitoriu (zivio). Deputațiunile populațiunei au esprimit simțemintele lor de bucurie și credință neclătită către împăratul.

Bursa de Viena

din 12 Mai n. 1879.

London	417 35
Argint	—
Galbin	5 52
Napoleon d'aur (poli)	9 36

Economic.

Făgăraș, 2 Mai n. Pro hectolitru: Grâu fl. 6-6.50; grâu sęcăreț fl. 5.50-5. 0; sęcără fl. 3.30-3.50 cucuruz fl. 3.10-3.25; ovės fl. 2.20-2.25 orz —; mălaiu fl. 8.—; Sămăntă decănepă fl. 8-9; mazerefl. 7-7.50; linte fl. 10.—; fasole fl. 4.50-5; pruneuscate fl. ; pro 100chilo: Slănină fl. 60-75; sęcubrnt fl. 38-40; sęcude luminări fl. 58, unsoare fl. 55-56; cânepă fl. 40-45; sęcmență de in fl. 11-12; săpun fl. 58—; pro chilo carne de vită 38 cr. carne de vișel 35 cr.; carne de porc 40-44cr. Ađi a fost tîrgul foarte mare. Bucatele an fost în abundență în tîrg sęcmenăturile de toamnă sânt foarte frumoase, pomii sânt toți înfloriți.

Estras din foaia oficială „Budapesti Közlöny.“

Licitațiuni: în 23 Iunie și 23 Iulie imob. lui Ioan Gazda în Sânt-Imre

(judec. cerc. Aiud); în 19 Iunie și 19 Iulie imob. lui Pavel Salmen în Amnaș; în 20 Iunie imob. lui Simeon Feierabert în Amnaș (trib. Sibiu); în 25 Mai și 20 Iunie imob. lui Vasile Tolan în Széplak (judec. cerc. D. Szt. Martin); în 17 Iunie imob. lui Petru Konnerth în Bagacia (trib. Ibașfalău); în 5 Iulie și 4 August imob. lui Carol Voll în Avrig (trib. Sibiu); în 15 Iunie și 15 Iulie imob. lui Gligor Russ din Cianul-mic (trib. Turda); în 3 Iulie și 21 August imob. Michail Csi-kudi și soji în Basid (trib. M. Văsărhely); în 3 Iulie și 3 August imob. lui Moise Petre în Haghis (judec. cerc. Sighișoara); în 20 Mai și 20 Iunie imob. lui Nagy Coltea în M. Kekes (judec. cerc. Nagybánya); în 19 Mai imob. lui Andreiu Dani în Visa (judec. cerc. Gherla); în 17 Mai imob. lui Michail Draveccky în Eradány (judec. cerc. Székelyhid); în 24 Mai imob. lui Trezza Oncu în Tomeșdi (judec. cerc. Körösbánya); în 4 Iunie și 4 Iulie imob. lui Francisc Székely în Turda (trib.)

Nr. 49—1879.

1—3

EDICT.

Ioan Marină din Tilișca comitatul Sibiuului, de religiunea gr. or., carele de 6 ani a părăsit cu necredință pre legitima sa soție Ana născ. Iacob Hânsa tot din Tilișca, fără a se scđ ubicațiunea lui; fiind asuprăi incaminat proces divorțial, este citat prin aceasta ca în termen de un an și o di dela datul de față, să se prezenteze înaintea subsemnatului for matrimonial spre a se folosí de dreptul apărării; la din contră, procesul incaminat asuprăi se va decide în absența lui.

Scaunul protopresbiteral gr. or. al tractului Sibiuului I ca for matrimonial.

Sibiu în 19 Martie 1879.

Moise Toma m/p.,
adm. protop.

Nr. 59—1879.

1—3

EDICT.

Ioanăș I. Roman de religiunea gr. or. din comuna Săliște, comitatul Sibiuului, carele a părăsit de 4 ani cu necredință pre legitima sa soție Marina n. D. Martin tot din Săliște, fără a se scđ ubicațiunea lui, fiind incaminat asuprăi proces matrimonial, se citează prin aceasta ca în termen de un an și o di dela datul de față să se prezenteze înaintea subsemnatului for spre a se folosí de dreptul apărării; la din contră procesul matrimonial incaminat asuprăi se va decide în absența lui.

Scaunul protopresbiteral gr. or. al tractului Sibiuului I ca for matrimonial.

Sibiu în 19 Martie 1879.

Moise Toma m. p.
adm. protop.

UMRATH & COMP. în PRAGA,

fabrică de mașini agricole,

se recomandă prin specialitățile lor renumite prin o esecutare foarte solidă, umblet ușor mare productivitate și treerat curat a

mașinilor de treerat cu brațe și cu vërtej

pentru 1 până 8 cai sau boi,

atât locomobile cât și stabile. Mai departe fabricăm noi în mărimi diverse:

Ciururi de bucate, mașini pentru tăiat paie, mori pentru sdrobit etc. etc.

Cataloge ilustrate în limbile țerei grătuite și franco.

[14] 8